

μου σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή. Όσοι χρησιμοποιούν όμως το συγκεκριμένο χαρακτηρισμό φαίνεται να ξεχνούν μια βασική λεπτομέρεια: Ο λεγόμενος «ήσυχος Αμερικανός» ήταν ήρωας του Γκράχαμ Γκρην ο οποίος πραγ-

ματοποιούσε τρομοκρατικές επιθέσεις προκειμένου να επιτρέψει στις ΗΠΑ να εμπλακούν στον πόλεμο της Ινδοκίνας. Μια ιστορία που τερατίστηκε με την ταπείνωση της αμερικανικής αυτοκρατορίας στο Βιετνάμ.

Γιώργος Παυλόπουλος

Η «βαθιά Αμερική» παίρνει κιόλας ρεβάνς από τον Μπαράκ Ομπάμα

«**Η** Αμερική είναι έτοιμη για μια καινούρια επανάσταση. Κι εσείς είστε αναπόσπαστο κομμάτι της», είπε το Σάββατο 6 Φεβρουαρίου η Σάρα Πέιλιν μιλώντας προς μερικές εκατοντάδες υπερσυντηρητικούς και βαθιά θρησκευόμενους Αμερικανούς, ο καθένας από τους οποίους είχε πληρώσει 500 δολάρια για να ακούσει ζωντανά την ομιλία της στο «Τσάι Πάρτι» που πραγματοποιήθηκε στο Νάσβιλ του Τέξας. Απλή και χωρίς κόμπλεξ για τις ιδέες της, η κυβερνήτης της Αλάσκας και υποψήφια αντιπρόεδρος στις εκλογές του 2008 επιχειρεί να εκφράσει την καρδιά και την ψυχή της «βαθιάς Αμερικής» και να γίνει το αστέρι που θα φτάσει μέχρι τις επόμενες προεδρικές εκλογές, τον Νοέμβριο του 2012.

Είναι μάλιστα πολύ πιθανό να τα καταφέρει, πατώντας πάνω στα συντρίμια των ονείρων που έκαναν εκατομμύρια Αμερικανοί, οι οποίοι ποντά-

ρισαν τα ρέστα τους στον Μπαράκ Ομπάμα για μια καλύτερη και πιο αξιοπρεπή ζωή. Τον πρόεδρο ο οποίος δεν χρειάστηκε παρά ένα χρόνο για να αποδείξει ότι εκείνος ο κόσμος, στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, είναι φτιαγμένος με τόση μαεστρία από τους Πατέρες του Έθνους, ώστε να μην μπορούν να τον αλλάξουν ούτε οι εκλογές ούτε ο ένοικος του Λευκού Οίκου, όποιος κι αν είναι αυτός. Είναι αυτός ο κόσμος που κυβερνάται πολύ λιγότερο από το Οβάλ Γραφείο και, κυρίως, από τη Γουόλ Στρίτ, το Τέξας, το Λάνγκλεϊ και το Πεντάγωνο – ο κόσμος στον οποίο ο «καθυστερημένος Νότος» βάζει διαρκώς τα γυαλιά στην «κοσμοπολίτικη Καλιφόρνια».

Μέσα στον πρώτο χρόνο, η ουσία είναι μία και αδιαμφισβήτητη: ο Ομπάμα δεν έχει καταφέρει να κάνει πράξη ούτε μία από τις υποσχέσεις τις οποίες απλόχερα χάριζε και συνέπαιρναν εκατομμύ-

ρια συμπατριώτες του, κάνοντας μάλιστα αρκετούς από αυτούς να δακρύσουν από χαρά και συγκίνηση κατά την ορκωμοσία του, πριν από ένα και κάτι χρόνο.

Στο εσωτερικό της χώρας, εκεί δηλαδή όπου πρωτίστως –μα και τελικά– κρίνεται κάθε πολιτική μάχη, το ναυάγιο της μεταρρύθμισης του συστήματος υγείας αποτελεί την επιτομή της αποτυχίας του προέδρου Ομπάμα. Πολύ περισσότερο που το πρώτο και αποφασιστικό πλήγμα το δέχθηκε μέσα από το ίδιο του το κόμμα, καθώς πολλοί γερουσιαστές των Δημοκρατικών δεν ήθελαν ούτε να ακούσουν για «δημόσια εκδοχή» (δηλαδή, κρατική στήριξη) στο νέο σύστημα, συμπλέοντας απολύτως με τους συναδέλφους τους Ρεπουμπλικάνους σε αυτό το θέμα.

Βεβαίως, τώρα πια που ο Ομπάμα έχασε την ισόβια έδρα που κατείχαν στη Μασαχουσέτη οι Κένεντι –η οικογένεια που, περισσότερο ως μύθος παρά λόγω ουσίας, έχει γίνει συνώνυμο της «φιλελεύθερης Αμερικής»– δεν υπάρχει η παραμικρή ελπίδα να θιγεί στο ελάχιστο η εμπορευματική και ακραία εκμεταλλευτική ουσία του ισχύοντος συστήματος περίθαλψης και ασφάλισης στη μητρόπολη του παγκόσμιου καπιταλισμού.

Αυτή η αποτυχία είναι αναμφίβολα η πιο κραυγαλέα, δεν είναι όμως η μοναδική. Διότι και η προσπάθεια που κατέβαλε ο Ομπάμα να αλλάξει, έστω και μερικώς, τους κανόνες με τους οποίους παίζεται το πολιτικό παιχνίδι στις ΗΠΑ, βάζοντας όρια στις «δωρεές» που δέχονται πολιτικά κόμματα και υποψήφιοι από επιχειρηματίες και λόμπι συμ-

φερόντων, έπεσε επίσης στο κενό. Παρά το γεγονός ότι ήταν ένα από τα πρώτα νομοθετήματα που έφερε μετά την εγκατάστασή του στον προεδρικό θώκο, πριν από έναν περίπου μήνα, το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ (πολλά μέλη του οποίου έχουν διοριστεί στα οκτώ χρόνια του Μπους) αποφάνθηκε ότι ο συγκεκριμένος νόμος είναι αντισυνταγματικός – και μάλιστα χρησιμοποιώντας ένα άκρως εντυπωσιακό επιχειρήμα: ότι περιορίζει την ελευθερία στην έκφραση!

Ανάλογη είναι η απογοήτευση που έχει προκαλέσει ο πάλαι ποτέ φέρελπισ πρόεδρος στον τομέα των δημοκρατικών δικαιωμάτων. Εκεί δηλαδή που οι διακηρύξεις περί κλεισίματος του κολλαστηρίου που βρίσκεται στο Γκουαντάναμο έχουν γίνει «γαργάρα», ενώ οι υποσχέσεις περί αποκάλυψης αποδεικτικών στοιχείων και των ενόχων για τις αμέτρητες περιπτώσεις βασανιστηρίων σε βάρος «ύποπτων τρομοκρατών» μπήκαν βαθιά σε ένα σκοτεινό συρτάρι. Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, την ώρα που κάποια κέντρα άφηναν να διαρρεύσει ότι οι Αμερικανοί έχουν «χαλαρώσει» πολύ, ήρθε εκείνο το μυστηριώδες επεισόδιο με την παρλίγο ανατίναξη ενός αεροπλάνου πάνω από το Ντιτρόιτ, για να χτυπήσει και πάλι συναγεμρός και να ακολουθήσει νέα τρομοϋστερία. Μάλιστα, ο Ομπάμα κατηγορήσε τόσο ανοιχτά τις μυστικές υπηρεσίες ότι γνώριζαν καλά τον κίνδυνο και δεν έκαναν τίποτε, ώστε αρκετοί από εμάς (και όχι μόνο, φυσικά) μπήκαμε στον πειρασμό και ξαναφέραμε στο μυαλό μας τα σενάρια που αφο-

ρούν το Περγλ Χάρμπορ και την 11η Σεπτεμβρίου...

Αλλά και στην οικονομία, παρά την ασυνήθιστα σφοδρή επίθεση που εξαπέλυσε πρόσφατα ο πρόεδρος κατά των τραπεζών και την «ειδική εισφορά» που εξήγγειλε, η αλήθεια είναι ότι μάλλον πρόκειται για ένα προπέτασμα καπνού που ήρθε να συγκαλύψει μια ακόμη μεγάλη αποτυχία. Η Γκόλντμαν Σακς εξακολουθεί να είναι κράτος εν κράτει, οι απολύσεις συνεχίζονται, η ανεργία ξεπέρασε επισήμως το 10% και ο εφιάλτης μιας δεύτερης συνεχόμενης ύφεσης παραμένει ζωντανός.

Όσο για τις σχέσεις των ΗΠΑ με τον υπόλοιπο κόσμο, ελάχιστα έχουν αλλάξει, παρά τη σκανδαλώδη απόφαση να απονεμηθεί... προληπτικά στον πρόεδρό τους το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης. Ίδού τι γράφει στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού *New Left Review* ο γνωστός Ταρίκ Αλί: «Σπανίως αποκαλύφθηκε τόσο γρήγορα ένας ιδιοτελής μύθος – ή έστω μια καλοπροαίρετη ευπιστία. Δεν υπήρξε κανένα θεμελιώδες ρήγμα στη συνέχεια της εξωτερικής πολιτικής ανάμεσα στις κυβερνήσεις του πατέρα Μπους, του Κλίντον και του υιού Μπους, όπως δεν υπήρξε και ανάμεσα σε εκείνες του υιού Μπους και του Ομπάμα. Οι στρατηγικές επιδιώξεις και τα κίνητρα της αυτοκρατορίας των ΗΠΑ παραμένουν τα ίδια, όπως άλλωστε και τα βασικά θέατρα των πολέμων αλλά και τα μέσα διεξαγωγής τους».

Πράγματι, δεν υπάρχει ούτε ένας τομέας για τον οποίο μπορεί κανείς να ισχυριστεί στα σοβαρά ότι επήλθε ση-

μαντική αλλαγή ή, πολύ περισσότερο, τομή σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν. Στο Ιράκ ο Ομπάμα ακολουθεί ουσιαστικά τη γραμμή πλεύσης και το χρονοδιάγραμμα του προκατόχου του – γι' αυτό άλλωστε διατήρησε στη θέση του τον υπουργό Άμυνας Ρόμπερτ Γκέιτς – ενώ δικαιούται πλέον να ομιλεί για τον δικό του πόλεμο, ο οποίος διεξάγεται στο Αφγανιστάν. Στο Παλαιστινιακό δεν έχει υπάρξει κανενός είδους στροφή, όπως αποκαλύπτει και η άνευ όρων στήριξη στη συνέχιση του εποικισμού των κατεχόμενων εδαφών από τους Εβραίους, ενώ έναντι της Τεχεράνης συνεχίζουν να παραμένουν στο τραπέζι «όλες οι εκδοχές», συμπεριλαμβανομένης και της στρατιωτικής.

Ακόμη και στο θέμα του περιβάλλοντος και της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, ο Ομπάμα έβγαλε πολύ γρήγορα το «πράσινο» κοστούμι του και ξαναγύρισε στις παραδοσιακές, γκριζές και μαύρες ενδυμασίες όλων των ενοίκων του Λευκού Οίκου – όπως περίτρανα αποδείχθηκε από την εμπρηστική στάση που τήρησαν οι Αμερικανοί κατά την πρόσφατη διάσκεψη της Κοπεγχάγης.

Δεν προκαλεί έκπληξη λοιπόν το γεγονός ότι το άστρο του Ομπάμα έχει αρχίσει να ξεθωριάζει ακόμη και στην Ευρώπη, όπου λατρεύτηκε ίσως περισσότερο απ' ό,τι στην ίδια του τη χώρα. Ενδεικτική της αλλαγής κλίματος είναι και η πρόσφατη ακύρωση της μετάβασής του στη Μαδρίτη τον Μάιο και με την ευκαιρία της συνόδου κορυφής Ε.Ε.-ΗΠΑ, η οποία προκάλεσε την έντονη και ανοιχτή δυσφορία πολλών

Ευρωπαϊών ηγετών – όσο για τους λαούς, αυτοί εδώ και καιρό μπορούν να δουν τον βασιλιά χωρίς τα ρούχα του.

Είναι φανερό ότι ο Ομπάμα έχει ήδη ηττηθεί – ενδεχομένως, μάλιστα, προτού προλάβει να ρίξει έστω και μια ντουφεκιά. Τίθεται ωστόσο ένα βασικό ερώτημα: Πρόκειται για ήττα στο επίπεδο των πολιτικών συσχετισμών ή σε αυτό των αξιών και ιδεών; Όσοι υποστηρίζουν την πρώτη εκδοχή, θα επιχειρηματολογήσουν λέγοντας ότι Ρεπουμπλικάνοι και Δημοκρατικοί είναι τόσο ίδιοι ώστε ο Ομπάμα ούτως ή άλλως δεν είχε καμία ελπίδα να φέρει τις αλλαγές που έχει ανάγκη μεγάλο τμήμα της αμερικανικής κοινωνίας που τον στήριξε – ειδικά σε περίοδο τέτοιας κρίσης.

Υπάρχουν όμως κι εκείνοι που εκτιμούν πως αυτό που ζουν εδώ κι ένα χρόνο οι Αμερικανοί –και αντιλαμβανόμαστε κι εμείς– ισοδυναμεί με μια τρομακτική και άνευ προηγουμένου πόλωση και πάλη ιδεών, καθώς οι αντιθέσεις είναι τόσο μεγάλες ώστε ενισχύουν τις διαχωριστικές γραμμές στην κοινωνία δημιουργώντας παράλληλα νέες. Προχωρώντας ένα βήμα παραπέρα, ο Γερμανός πολιτικός επιστήμονας Τόρμπεν Λίτγεν, σε άρθρο που έγραψε στην εφημερίδα FAZ της 21ης Ιανουαρίου, ισχυρίζεται πως η μεγαλύτερη αποτυχία του Ομπάμα είναι ότι δεν κατάφερε, όπως είχε υποσχεθεί, να φέρει μια νέα ενότητα στην κοινωνία ξεπερνώντας τον παραδοσιακό διαχωρισμό ανάμεσα σε κόκκινη (Ρεπουμπλικανική) και μπλε (Δημοκρατική) Αμερική.

«Σε πλήρη αντίθεση με τις τάσεις σε

άλλες δυτικές δημοκρατίες, στις Ηνωμένες Πολιτείες ούτε έχουν εξασθενήσει οι δεσμοί των κομμάτων ούτε έχει μειωθεί ο αριθμός εκείνων που στις δημοσκοπήσεις δηλώνουν ξεκάθαρα φιλελεύθεροι ή συντηρητικοί. Παρατηρείται μάλιστα ακριβώς το αντίθετο: Στα δεκαετίες του 1960 και του 1970 περισσότεροι από τους μισούς Αμερικανούς πίστευαν ότι δεν υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές ανάμεσα στα κόμματα – σήμερα, το αντίστοιχο ποσοστό είναι μόλις 20%», σημειώνει ο Λίτγεν.

Η Πέιλιν και το κίνημα τού «Τσάι Πάρτι», αν μη τι άλλο, δείχνουν να συμφωνούν μαζί του, και γι' αυτό δίνουν τη μάχη με όπλο κυρίως τις ιδέες τους και το ιερό τρίπτυχο «πατρίς – θρησκεία – οικογένεια»: Το λιγότερο δυνατό κράτος στην οικονομία, έτσι ώστε να μην υπάρχουν πακέτα στήριξης και να χρεοκοπούν όσοι στέκονται άτυχοι ή έχουν κάνει λάθος υπολογισμούς, όσο μεγάλοι κι αν είναι. Αλλά και το ισχυρότερο δυνατό κράτος για την καταστολή όσων απειλούν τις ΗΠΑ αμφισβητώντας τον αμερικανικό τρόπο ζωής, με μηδενική ανοχή σε βάρος τους, είτε βρίσκονται εντός είτε εκτός ΗΠΑ.

«Είμαστε σε πόλεμο. Χρειαζόμαστε αρχιστράτηγο και όχι κάποιον καθηγητή Νομικής που θα κάθεται στην έδρα του [...] Έχουμε ανάγκη από μια εξωτερική πολιτική η οποία θα κάνει διαχωρισμό ανάμεσα στους εχθρούς και τους φίλους της Αμερικής». Αυτά είπε η Πέιλιν στο Νάσβιλ, θυμίζοντας έντονα τον Τζορτζ Μπους. Γιατί, θα ρωτήσετε, τον ξέχασε κανείς;